

Мисько Ірина Петрівна, викладач кафедри початкової та дошкільної освіти (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне), iren.mysko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. В статті досліджено особливості проєктної діяльності в освітньому процесі Нової української школи. Визначено сутність поняття «проєктна діяльність» та охарактеризовано основні вимоги до проєктної діяльності. Акцентовано увагу на проєктній технології, як одній із ключових інноваційних технологій навчання. Виокремлено етапи роботи над проєктами та особливості залучення учнів початкової школи до їх виконання. Окреслено фактори успішного впровадження проєктної діяльності в освітньому процесі Нової української школи.

Ключові слова: проєкт, діяльність, метод проєктів, проєктні технології навчання, освітній процес, учні початкової школи, Нова українська школа.

Mysko Iryna Petrivna, Lecturer of the Primary and Preschool Education Department (Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities, Rivne), iren.mysko@gmail.com

PECULIARITIES OF PROJECT ACTIVITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract

Introduction. At the present stage of education reform, the issue of the application of project-based learning technologies in the educational process of the New Ukrainian School is especially relevant. One of the effective conditions for achieving the goal of modern education is the use of project activities that promote the development of a competitive, creative personality, capable to self-expression, self-realization and self-improvement. Project technologies are aimed not only at active stimulating the cognitive interest of primary school students, but also at solving problem situations and using the acquired knowledge in everyday life.

Purpose. The purpose of the study is to determine the features of project activities in the educational process of the New Ukrainian School and to identify the stages of work on projects and the features of involving primary school students in their implementation.

Methods. To address this goal, the following research methods were used: theoretical, methodological and scientific analysis of psychological and

pedagogical literature and Internet resources, regulations, study and generalization of the general secondary education practice.

Results. *We determined that the New Ukrainian School aims to form a number of personal and social competencies in primary school students, and also identifies a special need to form the cognitive interests of primary school children, a holistic picture of the world and motivation to learn through project activities. Emphasis is placed on the use of project methods that contribute to the implementation of personality-activity and personality-oriented approaches in the educational process of the New Ukrainian School. The factors of successful implementation of project activities in the educational process of the New Ukrainian School are outlined.*

Originality. *The analysis of psychological and pedagogical literature showed that project activities today are one of the most common activities of primary school children and are considered as an alternative substitute for classroom teaching system, as well as increases the motivation to learn primary school children. Taking into account the analysis of literature sources, we have identified a classification of projects. In our opinion, the implementation of the above should have a balanced and clear impact on the performance of all participants in the educational process of the New Ukrainian School.*

Conclusion. *The introduction of project activities in the educational process of the New Ukrainian School will contribute to the formation in primary school students a number of personal and social competencies, the development of cognitive interests, building a holistic picture of the world and motivation to learn.*

Key words: *project, activity, project method, project learning technologies, educational process, primary school students, New Ukrainian school.*

На сучасному етапі реформування освіти особливо актуальним є питання застосування проєктних технологій навчання в освітньому процесі Нової української школи. Однією з ефективних умов досягнення мети сучасної освіти є використання проєктної діяльності, що сприяє розвитку конкурентоздатної, творчої особистості, здатної до самовираження, самореалізації та самовдосконалення. Проєктні технології спрямовані не лише на активне стимулювання пізнавального інтересу учнів початкової школи, а й на вирішення проблемних ситуацій та використання набутих знань у повсякденному житті.

Проєктна діяльність як важлива умова становлення особистості є чинником розвитку в учнів початкової школи творчого мислення, формування самостійності, креативності та комунікабельності.

Теоретичні засади проєктної діяльності розкрито у дослідженнях О. Коберника [1], С. Сисової [2] та ін. Значення та зміст проєктної діяльності розглянуто в наукових публікаціях В. Сидоренка [3], А.Терашука [4] та ін.

Метою нашої статті є дослідження особливостей проектної діяльності в освітньому процесі Нової української школи, акцентування уваги на проектних технологіях навчання, висвітлення основних етапів роботи над проектом та особливостей залучення до участі в них учнів початкової школи.

Для реалізації поставленої мети нами визначено такі завдання:

- аналіз психолого-педагогічної літератури, присвяченої питанню проектної діяльності в освітньому процесі Нової української школи;
- класифікація проектів в освітньому процесі Нової української школи та виокремлення етапів роботи над проектами;
- обґрунтування особливостей застосування проектної діяльності в освітньому процесі Нової української школи.

Метою Нової української школи є виховання висококультурної, творчої та розвиненої особистості, яка здатна до саморозвитку та самоосвітньої діяльності. Поняття «діяльність» як свідомий процес визначається у науковій літературі як:

- діяльність – активна взаємодія людини з навколишньою дійсністю, у ході якої людина є суб'єктом, цілеспрямовано впливаючи на об'єкт і задовольняючи таким способом свої потреби [5, с. 59].
- діяльність – спосіб буття людини у світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Основні компоненти діяльності: суб'єкт із його потребами; мета, відповідно до якої перетворюється предмет в об'єкт, на який спрямовано діяльність; засіб реалізації мети [6, с. 96].

Використання проектних методів сприяє реалізації особистісно-діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів в освітньому процесі Нової української школи. Ці підходи базуються на поєднанні декількох навчальних дисциплін, які інтегруються в процесі роботи над проектом.

У науковій літературі поняття «проект» трактується як:

- сукупність концептуальної і формальної моделі, пакет документів, який подає опис на предметній мові того, що і як повинно бути зроблено [7, с. 137].
- план, задум реалізації майбутньої діяльності [8, с. 36].
- комплекс взаємозалежних одномоментних заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей при обмежених часових, бюджетних, кадрових та інших ресурсах.

З урахуванням зазначених вище трактувань виділяємо таку класифікацію проектів:

- дослідницькі, мета яких полягає у дослідженні певних явищ та процесів;
- творчі, мета яких полягає у розвитку інтересів учасників проекту;
- рольові або ігрові, мета яких полягає у виконанні ігрових ролей, які об'єднані спільною ідеєю;
- інформаційні, мета яких полягає у зборі даних про певні об'єкти та явища, їх аналіз та узагальнення фактів;

– практичні, мета яких полягає у визначенні чітких результатів діяльності всіх учасників освітнього процесу.

Проектна діяльність – це такий вид діяльності особистості, яка спрямована на розв’язання поставлених проблем та досягнення цілей у результаті планування та виконання поставлених завдань проекту. Процес проєктування є цікавим, творчим та інноваційним, він спрямований на створення об’єктивної та суб’єктивної оцінки.

На думку Л. Лук’янової, участь у проєктній діяльності надає можливість учням початкової школи самовдосконалюватися, а також відкриває можливості вибору особистої ролі в системі відносин колективу учасників проєкту (автор ідей, виконавець, учасник, організатор) або залишає право вибору на індивідуальну роботу, і в цьому випадку виконавець проєкту поєднує усі ролі в одній особі [9, с. 17].

Проектна діяльність включає в себе низку етапів, а саме:

– пошуковий – полягає у визначенні теми, мети проєкту та аналіз проблеми;

– аналітичний – полягає у зібранні та вивченні інформації, аналізі отриманої інформації, створення плану та алгоритму дій для досягнення мети проєкту;

– практичний – полягає у виконанні запланованих завдань та внесення змін та корективів під час практичної діяльності;

– презентаційний – полягає у підготовці до показу отриманих матеріалів та презентації проєкту, аналіз можливості застосування проєктних результатів в повсякденному житті;

– контрольний – аналіз результатів виконаного проєкту та оцінка якості виконання проєкту.

На нашу думку, метод проєктів – це технологія організації освітніх ситуацій, у яких учні вчаться вирішувати поставлені проблеми.

У проєктному навчанні відбувається поєднання теоретичних знань і практичних дій під час вирішення поставленої проблеми, шляхом застосування проблемних, дослідницьких та творчих методів роботи.

В результаті аналізу літературних джерел, нами виділено такі вимоги до проєктної діяльності:

– наявність проблеми та чітке формулювання її мети та планування дій;

– дослідницький характер поставленої проблеми;

– покрокове виконання проєктної роботи;

– виявлення та моделювання поставленої проблеми.

Проектна діяльність дозволяє формувати й розвивати специфічні навички проєктування, а саме:

– проблематизації (розгляд та виявлення проблемних ситуацій, формулювання головної проблеми та задачі, яка впливає з цієї проблеми);

– цілепокладання та планування діяльності;

- самоаналізу та рефлексії (самоаналіз успішності та результативності вирішення проблеми проєкту);
- презентації своєї діяльності та результатів;
- вміння підбирати матеріал для проведення презентації в наочній формі, використовуючи для цього спеціально підготовлений продукт проєктування;
- пошуку потрібної інформації, виокремлення та засвоєння необхідного знання з інформаційного поля;
- практичному застосуванню знань, умінь, навичок у різноманітних, нетипових ситуаціях;
- вибору, освоєння та використання адекватної технології створення продукту проєктування;
- проведення дослідження (аналіз, синтез, висуванню гіпотези, деталізації та узагальнення) [10, с. 12].

Проєктна діяльність – це спосіб розвитку творчості, самостійності, прагнення до ідеально-перспективного перетворення світу за допомогою креативних ідей і операцій у процесі створення конкретного продукту – проєкту ідеального і реального [11, с. 13].

До факторів успішного впровадження результатів проєктної діяльності можна віднести:

- облаштоване середовище для самостійної творчої діяльності дітей, яке створює педагог;
- співпраця та співтворчість всіх учасників навчально-виховного процесу;
- психолого-педагогічні умови, які є основою для співробітництва між педагогом і дитиною;
- застосування проблемних запитань, які викликають у дитини необхідність шукати відповідь, рішення задачі, загадки і обов'язково відповідають життєвому досвіду і рівню її розвитку;
- освітній процес будується не стільки на логіці навчального предмета, скільки на логіці діяльності дитини;
- кожен із учасників проєкту має отримати задоволення від почуття впевненості в собі, від спілкування одне з одним і від спільного виконання проєктного завдання;
- відсутність змагання задля збереження пізнавальної активності, саморозвитку, виконання змістовної мети діяльності;
- урахування в організації проєктної діяльності вікових особливостей мислення дітей, образного та чуттєвого сприймання [11, с. 14].

Проєктна діяльність заохочує та підсилює мотивацію до навчання учнів початкової школи, оскільки вона є особистісно орієнтованою, поєднує низку дидактичних підходів (мозковий штурм, ролі та сюжетні ігри, круглі столи, проблемне навчання, дискусії, колективне, групове та навчання в парах тощо), підтримує зворотній зв'язок між усіма учасниками освітнього процесу.

Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам визначити сутність понять «проект» та «проектна діяльність». У процесі роботи над проектом в учнів початкової школи формується низка компетентностей: уміння самостійно вчитися, критично мислити, працювати в колективі, самостійно приймати рішення, аналізувати результати власної діяльності, аргументувати свої думки та погляди щодо опрацьованої інформації, ставити мету та шукати шляхи її досягнення, вміння об'єктивно оцінювати себе та оточуючих, вміння висловлювати гіпотези та робити висновки, розвивати свої комунікативні навички, відповідально ставитися до поставлених завдань, навчатися на власному досвіді, бути конкурентоздатним на європейському, світовому освітніх просторах та на ринку праці.

На нашу думку, проектна діяльність є однією з найбільш розповсюджених видів діяльності молодших школярів. Вона розглядається як альтернативний заміник класно-урочної системи навчання.

Проектна діяльність стимулює та підвищує мотивацію молодших школярів до навчання, тому що вона є:

- особистісно-орієнтованою;
- активізує навчально-пізнавальний процес, шляхом застосування низки дидактичних підходів (мозковий штурм, рольові та сюжетні ігри, круглі столи, проблемне навчання, дискусії, колективне, групове та навчання в парах тощо);
- дозволяє навчатись на власних помилках та досвіді.

Подальші розвідки окресленої проблеми потрібно направити на дослідження можливості запозичення Новою українською школою досвіду організації проектної діяльності у школах зарубіжних країн.

Список використаних літературних джерел

1. Коберник О. Підготовка майбутніх учителів до застосування проектної технології у професійній діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6 (3). С. 98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pps/v_2012_6%283%29__16 (Дата звернення: 06.11.2020)
2. Сисоева С. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1617/1/S_Sysoyeva_NPO/_1_GL.pdf (Дата звернення: 06.11.2020)
3. Сидоренко В. Проектна діяльність як складова професійно-педагогічної культури. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 15 (3). С. 102–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlur_2012_15%283%29__16 (Дата звернення: 06.11.2020)
4. Терещук А. Навчання учнів основних етапів проектно-технологічної діяльності. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. № 4. С. 10–13.
5. Гитман Е. Проект в образовательной области «Технология». *Школьные технологии*. 2002. № 6. С. 136–137.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
7. Енциклопедія освіти. Гол. ред. Кремень В. Г. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

8. Лук'янова Л. Технологія організації проектної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16–21.
9. Психологический словарь. Под ред. Зинченко В. П. Москва: Педагогика-Пресс, 1996. 440 с.
10. Хоружа Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент. *Шлях освіти*. 2006. № 4. С. 11–15.
11. Шмальгаузен И. Пути и закономерности эволюционного процесса. Избранные труды. Москва: Наука, 1983. 360 с.

References

1. Kobernyk O. (2012). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do zastosuvannia proiektnoi tekhnolohii u profesiinii diialnosti. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchyteliv (Problems of preparation of modern teacher)*, 6 (3), 98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2012_6%283%29_16 (Last accessed: 06.11.2020) (In Ukrainian).
2. Sysoyeva S. Osobystisno oriientovani pedahohichni tekhnolohii: metod proektiv. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1617/1/S_Sysoyeva_NPO/_1_GL.pdf (Last accessed: 06.11.2020) (In Ukrainian).
3. Sydorenko V. (2012). Proektna diialnist yak skladova profesiino-pedahohichnoi kultury. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky (Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky)*. 15 (3), 102–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlp_2012_15%283%29_16 (Last accessed: 06.11.2020) (In Ukrainian).
4. Tereshchuk A. (2004). Navchannia uchniv osnovnykh etapiv proektno-tekhnolohichnoi diialnosti. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity (Labor training in educational institutions)*, 4, 10–13 (In Ukrainian).
5. Gitman E. (2002). Proekt v obrazovatelnoy oblasti «Tehnologiya». *Shkolnyie tekhnologii (School technology)*, 6, 136–137 (In Russian).
6. Honcharenko S. (1997). Ukrainskyi pedahohichniy slovnyk. Kyiv: Lybid (In Ukrainian).
7. Entsyklopediia osvity. (2008). Hol. red. Kremin V. H. Kyiv: Yurinkom Inter (In Ukrainian).
8. Lukianova L. (2009). Tekhnolohiia orhanizatsii proektnoi diialnosti. *Imidzh suchasnoho pedahoha (The image of a modern teacher)*, 10, 16–21 (In Ukrainian).
9. Psihologicheskii slovar. (1996). Pod red. Zinchenko V. P. Moskva: Pedagogika-Press (In Russian).
10. Horuzha L. (2006). Proektna kultura vchitelya: etichniiy komponent (In Russian). *Shliakh osvity (The path of education)*, 4, 11–15 (In Ukrainian).
11. Shmalgauzen I. (1983). Puti i zakonomernosti evolyutsionnogo protsessa. Izbrannyye trudi. Moskva: Nauka (In Russian).

Стаття поступила в редакцію 08.11.2020 р.